

II

Treballava de professor de filosofia en un institut. Dic treballava perquè encara avui em costa saber si he deixat de ser-ho o si només he interromput el gest. La filosofia, al capdavant, no se'n va mai del tot: queda adherida a les parets, a les preguntes inútils, a la manera com observes una tassa de cafè quan ja és freda.

El meu pare va morir quan jo tenia pocs mesos. D'ell només recordo una absència estructural. La seva família era ruah; la de la mare, lam. Durant anys vaig repetir aquesta dada amb una neutralitat fingida; amb el temps he entès que no era una informació, sinó una tensió. Una presència muda que s'asseia a taula amb nosaltres.

De petit, qui realment va ocupar l'espai del relat va ser l'avi Iússuf, el pare de la mare. Venia temporades a casa. No entrava com entra una visita: ho feia amb la calma dels qui porten desert a dins. Tenia una manera de mirar que recordo millor que la cara: no et mirava de front. Et mirava de costat, com si l'angle oblic li permetés veure més. Amb el temps vaig entendre que era al revés: era l'única manera de mirar sense que l'altre se sentís observat.

Al desert, un xiquet em va mirar així. Vaig trigar mesos a entendre per què aquella mirada em resultava familiar.

Recordo —o potser no— una tarda de pluja fina. L'avi estava assegut a la cadira baixa del menjador, a prop del radiador, escalfant-se les mans, mentre la ciutat semblava un hivern interminable. A la taula hi havia una taronja tallada per la meitat vora un pot de mel obert i un ganivet amb la fulla lluent. A l'altra banda, jo feia veure que dibuixava.

—Al desert —va dir— no tens on amagar-te. Per això és on més et pots trobar.

No ho va dir com un aforisme, parlava com qui recorda un espai. No el vaig entendre. Després va pronunciar Octau Clima sense solemnitat, com si fos el nom d'una estació. Tot i així, alguna cosa dins meu ho va retenir. Semblava recordar casa seva.

Va dir també que els camins vertaders sempre tenien guardians. No herois ni sacerdots: gent senzilla. Venedors, homes que portaven maletes. Gent que no feia nosa enlloc. No vaig preguntar de quins camins parlava. A aquella edat encara creia que tots els camins eren visibles. En canvi, sí que vaig preguntar pels guardians.

—Com saps qui són?

Va somriure sense mirar-me.

—Perquè quan els trobes, no cal cap prova. Només ho veus. I llavors t'adones que potser sempre hi eren.

Quan va marxar, l'olor del seu tabac —sec, gairebé dolç— va quedar uns dies a les cortines. Durant anys, aquella olor em va semblar una promesa.

Amb el temps em vaig convèncer que tot allò eren fan-

tasies d'infantesa, històries per fer dormir un nen. Però no les vaig perdre mai del tot. Van restar dipositades en algun lloc profund, com les cançons que no recordes senceres però que tornen de cop.

Sempre vaig viure amb la mare. Érem una unitat discreta, gairebé tancada. Quan va emmalaltir, el món es va contraure: l'hospital, els passadissos, l'olor d'antisèptic. Jo anava i venia de la feina a l'hospital amb la sensació que el moviment podia substituir qualsevol altra cosa.

Un vespre es va incorporar al llit amb una energia que no li havia vist en setmanes. Els ulls li brillaven foscos, semblants als de l'avi. Volia parlar. No divagar: parlar.

Vaig obrir una mica la finestra. Va entrar un aire fred de capvespre i un soroll llunyà de trànsit. Ella va beure un glop d'aigua i, abans de dir res, va treure d'un calaix una capsa petita, disposada per a aquell gest.

—Fa temps que ho tinc preparat.

En va treure un quadern de tapes negres i una moneda antiga.

No me'ls va allargar de seguida. Els va deixar damunt el llençol, al costat de la seva mà, i els va tocar amb els dits per comprovar que encara eren reals. La moneda va fer un so breu en topar amb el metall del llit, un so que encara ara puc sentir.

—És per a tu.

Hauria volgut fer-la callar, evitar aquella manera de parlar. Però hi ha instants en què la decisió ja està presa. Vaig agafar la moneda i en vaig notar el fred i el pes. En una cara, una lletra N invertida; a l'altra, dos cercles creuant-se

i formant una màndorla, aquella obertura en forma de peix que sembla un ull.

La mare em va mirar com si fos l'última vegada.

—Accepta el quadern —va afegir—. Ve del teu avi Iús-suf. Entra-hi amb les teves paraules. Escriu, escriu. Però hi haurà gent que voldrà saber què hi escriuràs, abans que tu mateix. No els deixis.

Vaig assentir. No perquè hi cregués, sinó perquè ella hi creia, i en aquell moment això era suficient.

El quadern em reposava a la falda. No el vaig obrir. No era rebuig ni respecte: era una resistència muda, com si el quadern pogués reclamar-me una veu que jo no sabia si tenia. Vaig deixar que la moneda ocupés la mà. El metall, com a mínim, no demanava res.

Després ella va parlar a estones, deixant pedres petites al camí perquè, algun dia, jo pogués tornar. Va dir l'oasi del Saf-Saf i l'Oasi del Peix de la Lluna —Qamar al-samak—. Aquest últim nom va ressonar com un eco de l'avi Iússuf. Va dir errants amb la naturalitat de qui diu família.

L'escoltava pensant dues coses alhora: que delirava i que potser no. No la vaig interrompre. He après que discutir quan no cal també pot ser una forma de covardia. En algun moment va entrar un home a l'habitació. Duia mascareta. Va mirar el monitor i va ajustar el degotador amb un gest correcte. Res fora de lloc, aparentment.

Tot i així, alguna cosa no encaixava. Potser la manera com va retenir la mirada un segon de més sobre el quadern. Potser la polsera, d'un color que no corresponia a l'hospital. O potser només era una coincidència: la forma ovalada

de la polsera, gairebé idèntica a la marca que la moneda m'havia deixat al palmell.

Quan va marxar, la mare va tancar els ulls. Jo vaig quedar quiet, amb el quadern a la falda i la moneda a la mà.

Vaig sortir al passadís i vaig preguntar a infermeria. Em van mirar amb aquella expressió neutra que s'utilitza quan una pregunta no porta enlloc. Van dir que no constava cap infermer home en aquell torn. No vaig insistir. Durant dies vaig pensar que devia haver-lo imaginat. Però la forma de la polsera continuava tornant, amb una insistència que no podia explicar.

Aquella nit vaig dormir a estones, assegut a la cadira. Cada vegada que el son m'agafava, tenia la sensació que alguna cosa m'estirava cap avall, el temps s'havia tornat dens i jo no podia engolir-lo.

Vaig somiar amb l'avi Iússuf parlant-me del desert. No el veia clar, però en sentia la veu, calmada, repetint una idea que llavors no entenia: que hi ha lletres que un porta inscrites abans de saber llegir.

L'endemà al matí vaig anar a l'institut.

Era dia d'examen. Aula gran. Taules separades amb aquella distància mínima que l'administració confon amb ordre. Vaig repartir els fulls amb una calma mecànica i vaig dir que podien començar.

Els alumnes escriuien. El soroll dels bolígrafs, primer sec i fragmentat, es va tornar continu. Vaig parpellejar i vaig notar una sensació estranya: el temps de l'aula s'estirava. No

hi havia cap imatge clara, només la impressió que es podia avançar sense moure's.

Un clàxon al carrer ho va trencar. La sala va recuperar la geometria: pissarra, finestres, una taca d'humitat al sostre. Vaig pensar que estava cansat. Però aquella idea no va marxar.

Quan l'examen va acabar, vaig recollir els fulls. Un alumne em va preguntar si una resposta comptaria encara que no fos exactament la que jo havia explicat. Li vaig dir que sí, si estava ben argumentada. Va assentir, alleujat. Aquella escena banal em va fer notar una cosa simple: el món continuava funcionant mentre jo era en un altre lloc.